

A KÓRUSÉNEK KOMLÓN MINDENKIÉ

Tóth Ferenc Liszt-díjas karnagy portréja

A címben alkalmazott, Kodály szóhasználatát idéző kijelentés persze pontosítandó. „A zene legyen mindenkié!” – fogalmaz Kodály. A világhírű zeneszerzőnek ez az ösztökélő intelme Komlón a nemzetközi gyermekkórus-fesztiválok visszatérő, a városház falára is kitűzött szlogenje. Ez azt is jelenti, hogy a Színház és Hangversenyterem minden évzáró és szinte minden ünnep alkalmával a diákok énekével telik meg. A harmincezer városban mind a hét általános iskola évről-évre, újra és újra bemutatkozik kórusával. A legaktívabbak szívesen fellépnek a Komlói Munkáskórusral vagy a Komlói Pedagóguskórusral is.

Ez a hagyomány, melyet a gyerekkórusok két évenként megrendezett nemzetközi fesztiválja koronáz, gyökereiben is sajátos. Minderről a legtöbbet egy vékony, ma már fehérlő hajú hetven éves ember tud mondani – Tóth Ferenc Liszt-díjas karnagy, aki minden fesztiválon ott állt kedves iskolájának gyermekkórusa előtt, s évtizedeken át a Komlói Munkáskórust is dirigálta.

– Mint komló-újtelepi születésű, emlékszem az ingoványos, kamillavirágos rétre is, ahová ez az iskola épült, amelyben ma is tanítok. Édesanyám szépen énekelt, édesapámtól hegedülni tanultam, a valamikori katonazenészhez, a rendkívül tevékeny Szederkényi Ádámhoz – aki 1934-ben alapította meg Komlón a bányászok fúvószenekarát – tíz évesen kerültem, hogy a harsónával, tubával ismerkedjem. A felejthetetlen Fekete Pál, a szigorú kántortanító már Kodály művekre tanította a gyerekkórust, a „Zú föl lovam, zú föl”-t, az „Egyedem-begyedem-tengertáncot” énekeltük. Kedvenc tantárgyaim közé tartozott a „beszéd és értelemgyakorlat”, amit én ismét bevezetnék! Azokon az órákon mi nem műveket elemeztünk, hanem az olvasottak alapján egyszerűen csak megtanultunk magyarul gondolkodni! Újtelepen, ahol csupa bányászcsalád élt, nagyapáméknál volt először rádió – gyakran hallgattunk cigányzenét, de Beethovent, Schubertet, Lisztet is.

– Fekete Pál mellett a másik nagy diákkori eszményképem Kamarás Gábor a dombóvári polgári iskolából, akinek a kórusában előénekes és szólista lehettem. Azt mondták, szép fényes fiúhangom volt. Éveken át hajnali háromkor keltem Komlón, és ültem vonatra. Édesanyám zsíros meg tojásos-lisztes kenyeret pakolt. Hazafelé nem indult személyvonat, német teherszállító vonatokra kapaszkodtunk föl, megdézsmáltuk a szőlővel telt, Németországba tartó vagonokat, tömtük magunkba a szőlőt örökké éhesen.

A háború után jó barátaim mind Pécsen tanultak tovább, nekünk erre nem volt pénzünk. Mehettem lakatosinasnak az unokabátyám után a fémipariba. Kántor Szilveszter barátommal indultunk gyalog, de útközben eszembe jutottak a hegedű-órák, tanáraink, a gyerekkori élmény – Beethoven IX. Szimfóniájának harmadik tétele. Úgyhogy a pécsi püspöki tanítóképzőbe iratkoztam be. A konzervatóriumba Gráf Tildi nénihez jártam éneket és hegedűt tanulni, ő beszélt rá, hogy végezzem el a Pécsi Tanárképző Főiskolát is. Magyar-ének szakos tanárjelölt lettem, sok más közt Hegyi József, a város zenei életét szervező Antal György, Vönöczky Endre, Székely Júlia voltak a tanáraink. Közben kamarazenéltem, házimuzsikákra hívtak.

– A főiskola elvégzése után, mivel édesapám asztalos, nagyapám pedig fuvaros volt, egyszerűen jó káder lettem. Noha nem voltam párttag – egyébként később sem léptem be sehová – engem ajánlottak 1952-ben az akkori Népművelési Minisztérium zenei osztályára, egy szegedi parasztyerekkel, Száraz Gyurkával együtt. A zeneiskolák szervezését bízták rám, amelyből akkor 18 volt az országban. Számuk 1957-re 37-re emelkedett. Egy hatalmas, lapáttenyerű bányászembert, egy valódi óriást, Kúsz János bácsit kértem meg arra, hogy a küldöttség tagjaként tegye ki az összes kiténtetését és menjen föl Darvas József miniszterhez a komlói zeneiskola ügyében... A zeneiskola 1954-ben létre is jött. 1956-ban mint a forradalmi bizottság tagját, elbocsátottak, de szerencsére rövidesen hazakerülhettem Komlóra. 1957-ben kezdtem el tanítani a Belvárosi Általános Iskolában. A gyerekkórusaimat Kodály Zoltán a következő év májusában hallotta először a zeneiskola hangversenyén.

Ez az alkalom meghatározó Tóth Ferenc és az iskola életében. Az még csak egy magától értetődő gesztus, hogy az iskola kórusa Kodály műveit énekli, a „Nagyszalontai köszöntő”-t, a „Lengyel László”-t és a „Villó”-t, de az már több gesztusnál, hogy Kodály a diákjai körében szerényen meghűződő Tóth Ferenchez lépve szakmai elismerését is kifejezi. A karnagy később megtudja azt is, hogy Kodály még az aznap esti fogadáson a támogatását ígéri, ha a tanácselnök kérvényezi a zenetagozat bevezetését a belvárosiban. A feledékeny, de jószándékú városvezetést maga Kodály emlékezteti ígéretére, úgyhogy 1958-ól Komlónak már nemcsak zeneiskolája, hanem zenetagozatos általános iskolája is van.

Ebben az időben a kórusban 180 diák énekel, ekkor az ország legnagyobb gyerekkórusával ez az iskola dicsekedhet. Hasonló lendülettel fog a munkáskórus újjászervezéséhez is, amelynek Cserháti Gyula volt korábban a felelőse és első elnöke Gungl Ferenc, a bétai bánya igazgatója. Később már a belvárosi iskola adja a munkáskórus utánpótlását, és részben a később megalakult pedagóguskórusét is. Az 1961-ben rendezett első nemzetközi kórusversenyen, Debrecenben sikerrel szereplő komlói gyerekeknek Kodály kórusművet ír: ez a „Harasztosi legények”. Az iskola 1970-ben veszi fel a nagy zeneszerző nevét, de a módszer tanításában már komoly tradíciójuk van, később pedig olyan elismertté válik a hittel, alaposítással végzett módszertani munka, hogy az akadémiai növendékek, karvezető - jelöltek rendszeres látogatásain túl Kínából, Japánból és a tengerentúlról is érkeznek vendégek az intézménybe.

Ma már Tóth tanítványa, a több mint egy évtizede mellette tanító Dr. Makráné Kónya Melinda vette át a stafétabotot, aki korábban a kicsikét dirigálta. A munkáskórus irányítását Kópicz József, a Kenderföldi Általános Iskola tanára vállalta.

– Mint egy jól sikerült váltás a váltófutásban, a stafétabot törés nélkül halad tovább – mondja Tóth Ferenc. És a véletlenek ez a csodálatos sorozata... Valamikor a harmincas években itt volt egy nagyszerű igazgató, Hal Árpád, akinek nagyon jó gyerekkórusa volt! Őt követte Fekete Pál, a kántortanító, majd Pécsi Géza vezetése alatt a megye legjobbjaivá váltak. Majd átvettem én, vezettem negyven évig, s továbbra is

olyan kitűnő kollégák közreműködéséért, segítségadásáért lehetek hálás, mint Galyasi Géza, Kunos István, Szabó Szabolcs és Nagy Ernő, akik a neves komlói spirituálét is alkották. A közös munkához szükség volt Schmidt Edéné igazgató szervező- és akaraterejére, utódjának, a legkiválóbb pedagógusok közt számontartott Bocz Györgynek a fáradhatatlanságára, Klesch Jánosné szakértelmére és ma Hoffmann Mátyásné ambíciózus munkájára, aki biztonsággal tartja kezében az 1972 óta minden második évben megtartott nemzetközi gyermekkórus fesztiválok szervezését. Ha valamiben gazdag vagyok, akkor ez az a barátság, segítőkészség, amit a kollégáimtól kaptam az évtizedek során. És szólnom kellene a testvérintézmény, az Erkel Ferenc Zeneiskola szerepéről, Apagyi Mária zongoraművész itteni oktató munkájáról is.

Tóth Ferenc 1982-ben részesül munkásságért Liszt-díjban, nyugdíjasként ma is tanít. Csak addig szeretne a katedra előtt állni, amíg a kollégái is úgy érzik, szükség van a munkájára. Tevékenysége egyik legnagyobb summájának azt tartja, hogy az a vajúr, aki egészen az elmúlt időkhöz naponta leszállt a halál torkába, hogy 50 celsius fokos hőségben dolgozzon, más

ként hallgat zenét, ha gyerekei énekét hallja a Magyar Rádióból, Európa pódiumairól. Ezt a szülőt meg lehet nyerni a zenének, közelebb kerülhet Beethovenhez, Liszthez, közelebb a népzene még valóban fertőzetlen forrásaihoz.

A Kodály Zoltán Általános Iskola június 5-én ünnepli fennállásának 60. évfordulóját. Itt tanult Király Csaba orgona- és zongoraművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanára, aki Dél-Koreában tanított, most Japánban turnézik. Innen indult Gyöngyössy Zoltán nemzetközi hírvé Liszt-díjas fuvola-művész; Sárkány Kázmér az Operaház énekese, Kodály Hány Jánosának állandó címszereplője, Ribli Ilona csellóművész, a Danubius női vonósnégyes alapító tagja; Búvári Livia, a sokáig Németországban vendégeskedő operaénekes, a jelenleg Izlandon élő Szabó Antónia orgona- és zongoraművész; Bótai Éva orgona- és zongoraművész, aki az Egyesült Államokban tanít, Kopjás Éva, a Magyar Rádió kórusának tagja; Groó Ilona, a Szekszárdi Illyés Gyula Tanárképző Főiskola tanára.

A más szakmákban messzire jutottakat most ne soroljuk, emlékezzenek kedves iskolájukra ők, hiszen az általános iskolaként is valódi, felnevelő alma materük volt.

